

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح ماده (۱۹) قانون نوسازی و عمران شهری مصوب ۱۳۴۷»

(اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه (گردش کار)

گاهی در اجرای طرح‌های شهرداری، بخش‌هایی از معابر عمومی قابلیت معبر بودن را از دست می‌دهند و متروکه می‌گردند. به همین دلیل ماده (۱۹) قانون نوسازی و عمران شهری در سال ۱۳۴۷ به تصویب رسید. البته این قانون دارای ایراداتی بود از جمله اینکه منظور از عبارت «حق تقدم» در این ماده ابهام داشت و طریق عملکرد شهرداری در مواردی که مجاورین معبر متروکه متعدد باشند، مقرر نگردیده بود. به همین دلیل دولت لایحه حاضر را تقدیم مجلس نمود. محوری‌ترین حکم این لایحه، تملک معابر مذکور و اجازه یافتن شهرداری نسبت به فروش آن به طریق مقرر می‌باشد. این لایحه با اصلاحاتی از تصویب مجلس گذشت؛ لکن شورای نگهبان از این جهت که حکم مذکور در مصوبه آیا شامل موارد متعلق حق اشخاص یا موقوفات نیز می‌باشد؟ این مصوبه را واجد ابهام دانست. پس از آن مجلس در اصلاحیه‌ای، با افزودن قید «عمومی» به معابر در راستای رفع ابهام شورای نگهبان اقدام نمود که از نظر شورای نگهبان رافع ابهام نبوده است. به همین جهت کمیسیون عمران در مصوبه پیشنهادی خود عبارت «... و در مالکیت اوقاف و اشخاص حقیقی یا حقوقی نباشد...» را اضافه نموده است.

تحلیل ابهام شورای نگهبان

ظاهراً اطلاق مصوبه اول مجلس شورای اسلامی از آنجایی که می‌توانسته شامل معابری که به هر نحو متعلق به حقوق اشخاص یا موقوفات واقع شود، مورد ایراد شورای نگهبان واقع گردیده است. درحقیقت شورای نگهبان خواسته است که مجلس با افزودن قیدی به مصوبه خود به رفع دخل مقدر و منتفی نمودن هرگونه احتمال مغایرت مصوبه با موازین شرع و قانون اساسی اقدام نماید و ظاهراً اضافه نمودن قید عمومی به معابر موضوع حکم را رافع ابهام ندانسته‌اند، اما با عنایت به قید شدن «و در مالکیت اوقاف و اشخاص حقیقی یا حقوقی نباشد...» به نظر می‌رسد اصل ابهام شورای نگهبان همچنان به قوت خود باقی باشد زیرا اولاً اموالی که صیغه وقف بر آنها جاری شده باشد به ملکیت اوقاف یا ملکیت هر نهاد حقوقی دیگری^۱ درنخواهد آمد، لذا ظاهر اصلاح انجام شده، واجد ایراد می‌باشد. ثانیاً، موضوع ابهام شورای نگهبان شمول حکم مذکور در موارد متعلق حق اشخاص و یا موقوفات می‌باشد و اساساً حقوق متعلقه مذکور فراتر از مالکیت بوده و موارد متعدد دیگر از جمله ارتفاق یا مجرا و... را نیز که می‌تواند معارض مالکیت شهرداری باشد دربر می‌گیرد.

نتیجه

با عنایت به تحلیل ارائه شده، از ابهام شورای نگهبان و براساس نکات مطرح درخصوص ایرادات وارد بر مصوبه اصلاحی کمیسیون عمران به نظر می‌رسد؛ تصویب مصوبه حاضر با اصلاحیه اخیر کمیسیون وافی به مقصود و مجاب‌کننده شورای محترم نگهبان خواهد بود.

۱. منظور از نهاد حقوقی، مفاهیم تعریف شده در علم حقوق می‌باشد.